

Lone Søndergaard, Lotte Stig Nørgaard, Ulla Hedegaard, Kerly Maire Servilieri, Susanne Bendixen, Julianne Marie Riis Friberg, Charlotte Rossing, Rikke Nørgaard Hansen

I dette nyhedsbrev fortæller vi om sidste nyt fra Netværk for Udvikling af Apotekspraksis, blandt andet en status for projekter i netværket og nye projekter i netværket, som inviterer apoteker til at deltage. Derudover kan du læse om forårets/sommerens arrangementer, herunder netværksmøde i august 2022.

Nye projekter i Netværk for Udvikling af Apotekspraksis

Fuldt udbytte af semaglutid (Ozempic)

Skovlunde Apotek inviterer alle interesserede apoteker til projektet "Fuldt udbytte af semaglutid (Ozempic)". Frem til d. 20. maj 2022 kan apotekerne tilmelde sig projektet, som handler om patienter med et fastlagt behandlingsforløb med op til 1 mg af semaglutid (Ozempic). Projektet varer tre uger (6.-26. juni 2022), og de deltagende apoteker vil blive klædt på fagligt via et optaget webinar. Registreringer vil foregå elektronisk (Forms – kræver Office 365). Et spændende projekt med mulighed for fordybelse i behandlingsvejledninger.

For spørgsmål og tilmelding, kontakt Enise Tugba Turan 360tug@apoteket.dk. Se endvidere projektbeskrivelse på [netværkets hjemmeside](#).

Stop medicinspild – kortlægning af omfang af og viden omkring medicinspild i befolkningen

Projektgruppen for dette nye projekt inviterer alle apoteker til at deltage i projektet og indsamle viden om medicinrester indleveret af borgere på apotek.

Pharmadanmark, Ældre Sagen, Lægeforeningen, Danmarks Apotekerforening og Giftforeningen er gået sammen i Alliancen Stop Medicinspild. Alliancen sætter fokus på bedre brug af medicin og tiltag til at undgå medicinspild.

Derfor har Alliancen Stop Medicinspild igangsat et projekt, hvor vi vil analysere de medicinrester, borgerne afleverer på apoteket. Projektet er optaget i Netværk for Udvikling af Apotekspraksis.

Kontakt Trine Graabæk Hansen, hvis I vil tilmelde jeres apotek, eller hvis I har spørgsmål til projektet. E-mail: tgraabaek@health.sdu.dk

Læs mere om projektet på [netværkets hjemmeside](#).

Status på projekter i Netværk for Udvikling af Apotekspraksis

Projektlederne for udvalgte projekter i netværket giver her en status på projekterne. Du kan altid læse mere om projekterne på [netværkets hjemmeside](#), eller du kan kontakte projektlederen.

Status på projektet Validering af Living with Medicines Questionnaire

Formålet med projektet er at oversætte spørgeskemaet Living with Medicines Questionnaire version 3 til dansk og validere det i en dansk kontekst. Spørgeskemaet handler om, hvordan borgere oplever deres dagligdag med medicin, samt om byrden ved at tage medicin. Det mangler vi i Danmark et godt redskab til at måle, fx når vi ønsker at indføre forbedringer på apoteket, der skal komme borgernes liv med medicin til gode.

Metode

Første del af projektet bestod i at oversætte spørgeskemaet fra engelsk til dansk. Dette indebar forlæns og baglæns oversættelse udført af borgere med engelsk/dansk som modersmål. Dernæst blev de forskellige spørgsmål testet for deres betydning ved interviews med otte borgere, og det hele blev diskuteret i en ekspertgruppe, der fastlagde den endelige oversættelse af spørgeskemaet.

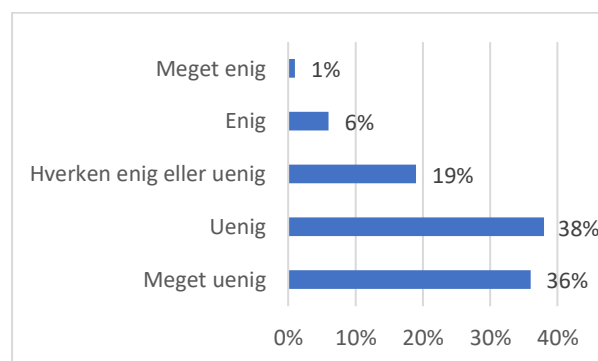
Anden del af projektet, som fortsat er i gang, består i at validere det oversatte spørgeskema i en population på ca. 200 borgere, som er over 18 år og tager mindst ét lægemiddel fast. Når alle besvarelser er i hus, skal der udregnes nogle tal for, hvor godt spørgeskemaet er til at fange nuancerne i livet med medicin. De indsamlede data fra spørgeskemaerne indtastes elektronisk i SurveyXact via et link eller en QR-kode. Man kan som apotek deltage på flere måder, blandt andet ved at uddele spørgeskemaerne, hænge en plakat med QR-kode op, så kunderne selv kan skanne og taste data ind, eller ved at sende QR-koden med i forsendelser fra apoteket.

Foreløbige resultater

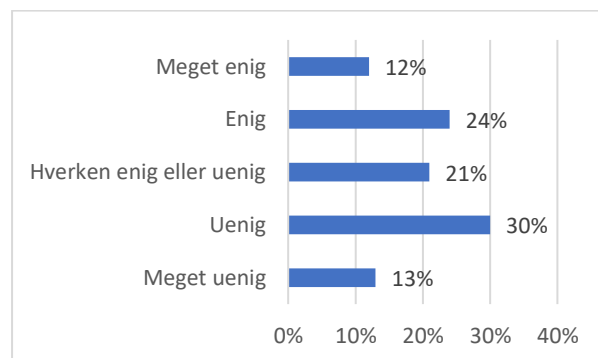
Spørgeskemaet er blevet og bliver uddelt til borgere af 16 studerende fra Københavns Universitet, der er på studieophold på apotek i foråret 2021, af 14 studerende i foråret 2022, af tre apoteker i NUAP i sommeren 2021, samt af et sygehusapotek i efteråret 2021.

Vi har nu 155 besvarelser og ser frem til at nå målet med de 200 besvarelser inden sommer 2022.

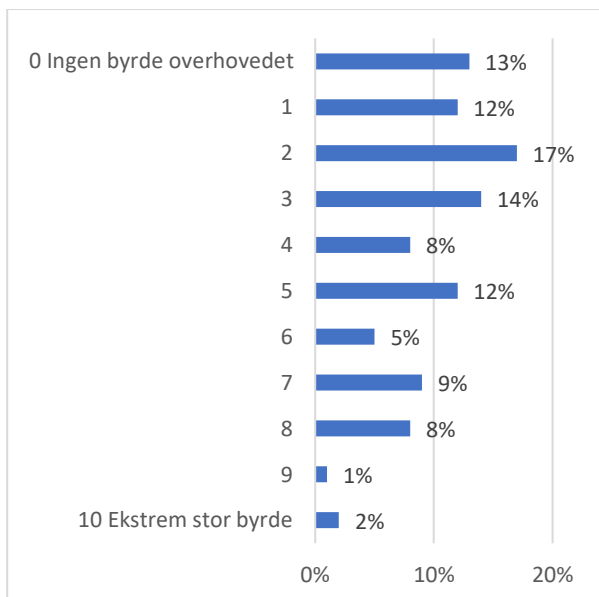
Hovedparten af de borgere, der har svaret på spørgeskemaet, er kvinder, mens gennemsnitsalderen er 54 år, og et gennemsnitligt antal lægemidler er fire. Omkring to tredjedele har besvaret spørgeskemaet på et apotek, mens en tredjedel har besvaret det på et sygehus. Her er et par eksempler på, hvordan borgerne har besvaret de forskellige spørgsmål:

Jeg synes, det er besværligt at få min medicin fra apoteket

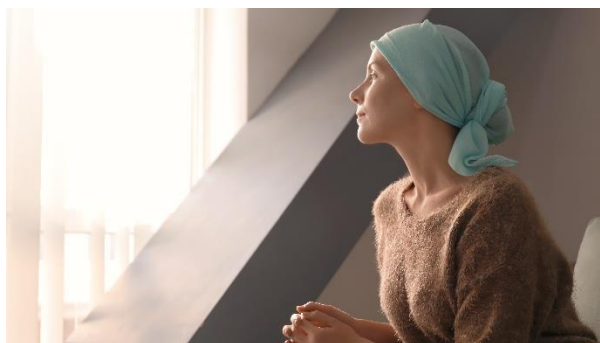
Jeg synes, at jeg har brug for mere information om min medicin

Samlet set, hvor stor en byrde føler du, at din medicin er for dig?

Projektgruppen består af Ulla Hedegaard (lektor, Syddansk Universitet), Laura Victoria Jedig Lech (ph.d.-studerende, Københavns Universitet) samt Trine Graabæk Hansen (farmaceut, forsker, Sygehusapotek Fyn).

Man er velkommen til at henvende sig til Trine på tgraabaek@health.sdu.dk, hvis man ønsker at deltage i projektet.

Apotekspersonalets viden, uddannelsesbehov og barrierer i forbindelse med vejledning af kræftpatienter

Specialet er skrevet af Caroline Buhl under vejledning af Ramune Jacobsen fra Københavns Universitet (KU), med hjælp fra Lotte Stig Nørgaard fra KU samt Linda Aagaard Thomsen og Nadia Lund Olsen fra Kræftens Bekæmpelse.

Specialet var en del af et større projekt, som også er optaget i Netværk for Udvikling af Apotekspraksis, omhandlende apoteket og senfølger efter kræft, med Nadia Lund Olsen som projektleder (læs mere om projektet på [netværkets hjemmeside](#)).

Specialet havde til formål at fastlægge dansk apotekspersonales nuværende viden og uddannelsesbehov vedrørende kræft i Danmark, samt deres interesse i at deltage i undervisning om kræft og kræftbehandling. Til slut blev det forsøgt kortlagt, hvilke barrierer apotekspersonalet oplevede i kommunikationen med kræftpatienter på apoteket.

Et spørgeskema blev udviklet ved brug af tidligere studier og distribueret til apotekspersonale i Danmark via e-mail og facebookgrupper for apoteksansatte. Data blev indsamlet for 134 apoteksansatte i Danmark.

Resultaterne viste, at apoteksansattes selvvaluerede viden om kræftrelaterede emner lå mellem 'meget lidt viden' og 'nogen viden'. Derudover blev der for nogle af kræftemnerne (såsom årsager til og risikofaktorer for at få kræft, diagnosticering, kræftbehandling samt komplikationer og bivirkninger efter kræftbehandling) fundet, at farmaceuter havde mere viden om kræft end farmakonomet.

Vigtigheden i at lære mere om de kræftrelaterede emner blev vurderet mellem 'vigtigt' og 'meget vigtigt', og specielt emner, som ville kunne blive brugt i det daglige apoteksarbejde (såsom håndtering af bivirkninger og senfølger, lægemiddelinteraktioner med kræftbehandling og brug af kosttilskud eller naturlægemidler samtidig med kræftbehandling), blev vurderet som vigtige. Derudover viste apotekspersonalet stor interesse for at deltage i undervisning omhandlende kræft og kræftbehandling.

De største identificerede barrierer i rådgivningen af kræftpatienter var manglende træning og undervisningsmateriale til apotekspersonalet omhandlende kræft, kræftbehandling og kommunikation med kræftpatienter, fokus på andre sundhedsproblemer end kræft i det daglige apoteksarbejde og holdningen, at apotekspersonalets rolle ikke er at rådgive kræftpatienter. Disse barrierer vil kræve yderligere opmærksomhed i fremtiden.

Specialet viste, at der er behov for mere viden om kræft og kræftbehandling hos apotekspersonalet, så de kan yde en optimal rådgivning af kræftpatienter på apoteket. Apotekets position i samfundet og personalets faglige kompetencer gør, at de i fremtiden har potentiale til at spille en større rolle for både tidligere og nuværende kræftpatienter.

Bedre medicinrådgivningssamtaler – et forsknings-praksisprojekt

Projektet, som er sponsoreret af EIT Health, er officielt ophørt med sidste kursusgang i december 2021 for de 28 danske deltagere. Projektet lever dog videre på mange måder. De sidste analyser omkring effekterne af den nye uddannelse for apotekspersonale angående patientcentreret kommunikation er således undervejs. Allerede nu kan vi dog sige med sikkerhed, at uddannelsen signifikant har forbedret deltagernes evne til at mentalisere og dermed have fokus på egen og kundens følelser og tanker i kommunikationssituationen, der bl.a. har ført til en klart bedre evne til at opfange verbale og nonverbale signaler fra kunden om, at noget er galt med medicinen.

Den nye uddannelse fører også til bedre jobtilfredshed, en ændring i, hvilken type lægemiddelrelaterede problemer, man opfanger i skranken, samt kundens oplevelse af kommunikationen. Langt de fleste deltagere har udtrykt stor tilfredshed med uddannelsen og deres forbedrede evne til at kommunikere patientcentreret på apoteket.

Fremadrettet vil Pharmakon udbyde uddannelsen til flere interesserede farmakonomer og farmaceuter. Der arbejdes på at tilbyde uddannelsen til andre europæiske lande og på at udvikle mindre moduler af uddannelsen til brug i grunduddannelserne af kommende farmakonomer og farmaceuter i Danmark.

Læs mere om uddannelsen på [Pharmakons hjemmeside](#)

Specialeprojekter med relevans for apotekspraksis

Samarbejde mellem alment praktiserende læger og apoteksfarmaceuter om personlig medicin – en kvalitativ undersøgelse

Specialeprojekt skrevet og forsvaret af Cecilie Gram, farmaceut- og specialestuderende fra Københavns Universitet. Vejledt af Lotte Stig Nørgaard. Forsvaret sommer 2021.

Baggrund

Farmakogenetiske tests giver information om, hvordan en patients gener påvirker lægemiddelrespons, og kan bruges til at tilpasse lægemiddelbehandling til den enkelte person, også kaldet personlig medicin. Farmakogenetik er dog ikke udbredt i Danmark. Barrierer for implementering af farmakogenetiske tests på apoteker i samarbejde med alment praktiserende læger inkluderer manglende viden om emnet, uklarhed om klinisk brugbarhed, manglende viden om den anden faggruppe, uklare procedurer og mangel på retningslinjer fra faglige organisationer,

Formål

At undersøge, hvordan et samarbejde om personlig medicin mellem apoteker og almen praksis bedst muligt kan startes og afvikles samt at undersøge, hvordan farmakogenetik og samarbejde mellem almen praksis og apotek kan bidrage til medicinsikkerhed, og hvordan en potentiel implementeringsundersøgelse kan udføres.

Metode

Der blev udført kvalitativ dokumentanalyse og tre individuelle interviews. Dokumentanalysen blev udført på input til kommende sundhedsreform fra Danmarks Apotekerforening (DA) og Lægeforeningen (LF) vha. tematisk analyse for at undersøge de to organisationers syn på samarbejde mellem almen praksis og apoteker. Der blev interviewet to alment praktiserende læger og en apoteksfarmaceut. Kun farmaceuten havde erfaring med farmakogenetiske tests. I den tematiske analyse af interviewene blev der anvendt prædefinerede koder, som var baseret på den teoretiske PCPC-model af Bardet et al. (Bardet J-D, Vo T-H, Bedouch P, Allenet B. Physicians' and community pharmacists' collaboration in primary care: A review of specific models. Research in Social and Administrative Pharmacy. 2015;11(5):602-22).

Resultater

Der blev identificeret følgende fem hovedtemaer i dokumentanalysen: pres på sundhedsvæsenet, tilgængelighed og lighed, tværsektorielle problematikker, samarbejde og udvikling, herunder professionsudvikling og teknologisk udvikling. Farmakogenetik blev kun nævnt i DA's dokument. LF nævnte ikke apoteker som potentiel eller nuværende samarbejdspartner. I interviewene udtrykte alle tre deltagere, at de så potentiale i at bruge farmakogenetik, men der var behov for mere viden om farmakogenetik og klare retningslinjer fra faglige organisationer. Generelt har de to faggrupper tillid til hinanden, men der kan være behov for mere viden, særligt om, hvilke ydelser apoteket kan tilbyde lægerne.

Konklusion

Opbakning fra faglige organisationer er en forudsætning for implementering af farmakogenetiske tests. Der er behov for efteruddannelse af personale og kendskab til mulige samarbejdspartnere. En mulig protokol for en implementeringsundersøgelse kan omfatte inkorporering af farmakogenetiske tests i forbindelse med årskontrol af kronisk syge patienter.

Et narrativt studie af præstationsfremmende lægemidlers anvendelse efter endt studie

Specialeprojekt skrevet og forsvaret af farmaceut- og specialestudierende Amalie Nordborg Bang i 2021. Vejledt af Lotte Stig Nørgaard og Margit Anne Petersen.

Baggrund

Anvendelsen af præstationsfremmende lægemidler (PFL) på videregående uddannelser er velkendt, både nationalt og internationalt. Mellem 7-9 % af danske studerende har således i

2018 anvendt PFL en eller flere gange, men hvordan ser det ud, når de er færdige på studiet? Et amerikansk studie har vist, at færdiguddannede primært anvender PFL til at øge ydeevnen på arbejdet, men at de også anvender PFL i mindre grad til andre formål, såsom at blive længere til fester. Dog er emnet meget underbelyst, hvilket er problematisk, idet off-label anvendelse af medicin kan være farligt.

Formål

At viderefremme de fortællinger, som færdiguddannede giver om deres brug af PFL i hverdagen, til brug for fremtidigt at undgå off-label anvendelse. Specialet har også til formål at oplyse studerende og undervisere om anvendelse af PFL, og hvilke konsekvenser det kan have på længere sigt.

Metode

Fem dybdegående online, kvalitative, narrative interviews med informanter, der har anvendt PFL efter endt uddannelse. Interviewene blev afholdt i september 2021. Informanterne er rekrutteret via fagforeninger, a-kasser, facebooksider og Reddit. Informanterne stammer fra USA, England, Sverige og Danmark. Alle interviews blev afholdt på Zoom.

Resultater

Ud fra en narrativ analyse blev følgende fem plots identificeret som gennemgående i alle interviews: Hvordan omtales PFL? Hvorfor anvender informanterne PFL? Hvordan anvender informanterne PFL? I hvilke situationer mener informanterne, det er legitimt at anvende PFL? Hvordan oplever informanterne virkningen af PFL? Generelt omtaler informanterne PFL positivt og som noget, der har forbedret deres liv. Der er mange forskellige grunde til, at informanterne anvender PFL, men det går igen i alle interviews, at informanterne eksternaliserer deres anvendelse. I større eller mindre grad selvmedicinerer alle informanterne, nogle mod udiagnosticeret ADHD, andre mod udiagnosticeret stress, angst og depression.

Alle informanter mener, det altid er legitimt at anvende PFL, dels fordi stofferne er nemme at skaffe, dels fordi de ikke anvender PFL til at "overhale" andre studerende, men blot til at følge med. Det er meget forskelligt, hvor stor virkning informanterne oplever, at de præstationsfremmende lægemidler har. Tre informanter fortæller, at lægemidlerne har meget

stor virkning. De to øvrige informanter fortæller, at virkningen er minimal.

Konklusion

Gennem narrative interviews og analyse blev der fundet information omkring anvendelsen af PFL efter endt studie. Gennem alle interviews går mange plots igen; plots, der også tidligere er identificeret hos studerende, som anvender PFL. Dette viser, at anvendelse af PFL er et komplekst fænomen, der går ud over anvendelse på studier, og derfor bør undersøges nærmere.

Afholdte og kommende arrangementer i netværket

Hvordan har pharmacy technicians udviklet sig?

Den 27. april 2022 blev der afholdt følgende webinar, hvor netværkets medlemmer også var inviteret.

Charlotte Verner Rossing har delt et link.
Administrator · 28. marts kl. 15.16 · 🌐

Hvordan har pharmacy technicians udviklet sig?

PhD Tamara Köhler har skrevet sin PhD om pharmacy technicians – Providing color to the pharmacy technicians, a new profession within the pharmacy team

Tamara har dels kortlagt opgaver og roller for assistenter og dels beskrevet samarbejdet med andre faggrupper på apoteket.

Onsdag den 27. april kl 8.30-9.30 fortæller Tamara Köhler om resultaterne fra sin PhD. Hun vil starte med at give et overblik over apotekssektoren i Holland og derefter om udviklingen i opgaver, roller og samarbejde med andre sundhedsprofessionelle. Endelig har vi bedt Tamara om at give sit bud på hvordan faggruppen vil udvikle sig fremadrettet.

Efter Tamaras præsentation vil der være mulighed for at stille spørgsmål.

Præsentationen foregår på Engelsk og du kan deltage ved at bruge nedenstående link:

Join Zoom Meeting
<https://us06web.zoom.us/j/87021810637...>

Meeting ID: 870 2181 0637

Passcode: 520121

Ph.d. Tamara Köhler delte sin viden om pharmacy technicians (farmakonomer) i Holland. Tamara fik samtidig en god indsigt i den danske farmakonomuddannelse. Tamara delte, at det er vigtigt, at farmakonomstuderende møder rollemønstre under uddannelsen, og at det er vigtigt, at der fokuseres på tværprofessionel læring.

[Se en optagelse af webinarret her](#)

Skolemedicintemadagen – information om projektet og rekruttering af undervisende farmaceuter

Den 30. maj kl. 8-9 inviterer projektgruppen til dette webinar, hvor Trine Graabæk Hansen og Lotte Stig Nørgaard vil fortælle om projektet. De vil bl.a. tale om de opgaver, der er for de farmaceuter, der melder sig til at undervise på skoler i efteråret 2022 – og forhåbentlig får de gjort nogle farmaceuter så nysgerrige, at de har lyst at tilmelde sig. Jonas Grønskov (apoteker på Vejle Gorms Apotek og medlem af det rådgivende udvalg bag projektet) vil også deltage i mødet.

[Deltag i mødet her.](#)

Netværksmøde i Netværk for Udvikling af Apotekspraksis den 27. august 2022

Tilmeld dig netværksmødet den 27. august kl. 9.30-11.30 [her](#).

Vi sætter til mødet fokus på kommunikation på apotek. Det gør vi med faglige oplæg fra to projekter om kommunikation på apotek, som kører i netværket, og efterfølgende ideudvikler vi sammen omkring, hvilke projekter, der kan sættes i gang på området.

Både farmakonomer, farmaceuter, apotekere og forskere er meget velkomne til netværksmødet.

Hvis du har input til kommende netværksmøder, så skriv gerne til [Rikke Nørgaard Hansen](mailto:Rikke.Nørgaard.Hansen@pharmakon.dk) på rnh@pharmakon.dk.

Uddrag fra netværkets facebookgruppe

Hvis du ikke allerede er medlem, så gå ind på [netværkets facebookside](#) og anmod om medlemskab. Så lukker vi dig ind, hvis dit apotek er medlem af netværket.

 Camilla Lynnerup har delt et link. 20. april kl. 14.53 · 🌐

SPECIAL EDITION af #ApoForsk 📄💎
[Alaa Burghle](#) og jeg har været på konference - og vi synes alle jer i netværket skulle overveje at gøre det samme 😊

Vi har fanget tre apotekere fra hhv. Portugal, Schweiz og Tyskland, som deler deres erfaringer med at deltage på konferencen PCNE - Pharmaceutical Care Network Europe Association. Hør hvad de tager med sig hjem 🗨️ Måske du bliver inspireret til at deltage i konferencen til næste år, hvor den afholdes i Danmark 🇩🇰

Og husk, man behøver hverken være apoteker eller forsker for at deltage, medbringe sine erfaringer eller få en masse gode ideer med hjem 🙌

Jeg synes, her er en rigtig godt atmosfære, for både yngre og ældre folk som mig hygger sig.

YOUTUBE.COM
Episode 13: Hvorfor deltage i en international konference? (Dansk)

 Charlotte Verner Rossing har delt et opslag. Administrator · 16. april kl. 22.34 · 🌐

Måske har I allerede set denne fine artikel i Farmakonomen

 Farmakonomforeningen
16. april kl. 08.23 · 🌐

MENTALISERING ER DET NYE SORT I RÅDGIVNINGEN

Et nyt uddannelsesprogram i mentalisering for farmakonomer og farmaceuter på apotek har set dagens lys. Det skal s... [Se mere](#)

FARMAKONOM.DK
Mentalisering – det nye sort i rådgivningen
"Stil skarp på rådgivning – forstå kunden og dig selv genne..."

 Camilla Lynnerup har delt et opslag. 17. marts · 🌐

Har du nogle gange svært ved at støtte op om medicinsikkerheden hos sårbare kunder med anden etnisk baggrund? Så er du ikke alene 🙌👥💊

I vores netop publicerede studie fandt vi, at mange problemer og barrierer for at løse problemerne går på tværs af professioner 🗨️

Den gode nyhed er, at vi netop nu er i fuld gang med at teste en intervention sammen med apoteket og almen praksis for at komme problemerne til livs 🗨️

Og jeg kan allerede nu afsløre at apoteket spiller en meget afgørende rolle. Stay tuned 🙌

 Exploratory Research in Clinical and Social Pharmacy - ERCSP
17. marts · 🌐

Denne undersøgelse fandt, at sundhedspersonale på tværs af forskellige sektorer oplevede flere barrierer, der truede medicinsikkerheden blandt ældre migranter m...
[Se mere](#)

🔗 · [Se oprindelig tekst](#) · [Bedøm denne oversættelse](#)

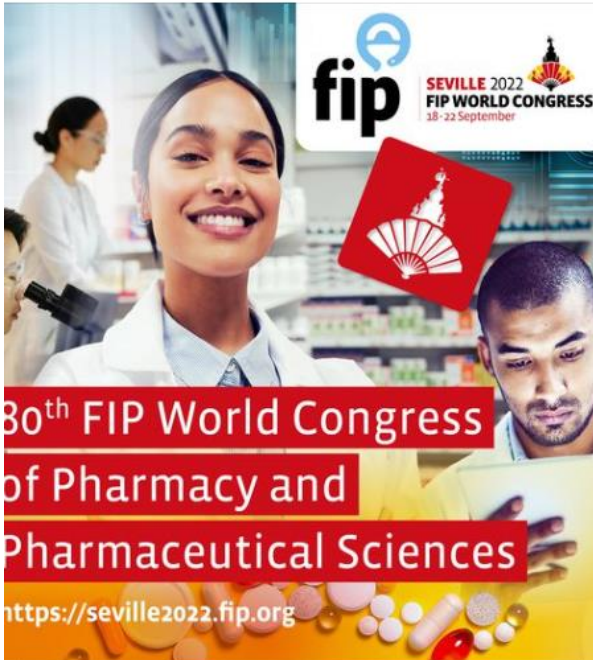
SCIEDIRECT.COM
Health care professionals' perspectives on medication safety among older migrant...
Older migrants with cognitive impairment exposed to polypharmacy constitute a vulnerable group of patients. To our knowledge, evidence on medication s...

Charlotte Verner Rossing har delt et billede.

Administrator · 16. april kl. 07:36 · 🌐

Måske ses vi i Sevilla med spændende projekter - det håber jeg. En god platform for faglig netværk og alle vores spændende projekter

International Pharmaceutical Federation (FIP)

7. april kl. 15:05 · 🌐

After two years of seeing each other only virtually, we are excited to welcome you in person at the FIP 80th World Congress of Pharmacy and Pharmaceutical Sciences in Seville, Spain, co-hosted by the General Pharmaceutical Council of Spain. Registration is now open:

<https://bit.ly/3LR24G3>

Charlotte Verner Rossing har delt et opslag.

Administrator · 14. februar · 🌐

Farmakonometriforeningen

13. februar · 🌐

💜👉 INGEN KAN DET HELE ALENE 👈💜

- så der er hjælp at hente, hvis nu du synes det lyder spændende at lave et projekt.

Læs mere her 👉

FARMAKONOM.DK

Gode tilbud til projektmagere

For at klæde potentielle FIP-deltagere så godt som muligt p...

